

Лесина пісня

Євген Білоусов

Повість-казка про дитинство та юність Лесі Українки
ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Замовляйте книжку [на сайті видавництва НК Богдан](#)

Шановний юний читачу!

Ти розгорнув книжку про дитячі та юнацькі роки Лесі Українки — видатної української поетеси, прозаїка, драматурга, перекладача, літературного критика та фольклориста.

Дівчинка Леся навчилася читати у чотири роки. У дев'ять — народився перший вірш. І з того часу Слово стало її опорою і зброєю.

Слово — наша сутність. Воно нас формує. Воно — основа. Слово формує світ. І в цьому значенні воно одвічне, як одвічний світ.

У слові розкривається душа. Саме тому за давніх часів слово було тотожне одкровенню. Слово — це душа. Бережи його.

Слово поєднує часи. І людина стає причетною до вічності. Українське слово — засіб розпізнавання духовносутності наших попередників.

Вчитайся у твори Лесі Українки, і ти зрозумієш, що слово — свідок історії, свідок часу.

У слові починається і продовжується життя твого народу. В ньому ж починається і закінчується духовне життя Людини. Через Слово передається вся сума досвіду та духовність. Ось чому нас заворожує давня пісня, давній текст. У них перехрещується емоційна пам'ять усіх суцих до Тебе. Відбувається творчий діалог між словом давнім і тобою. Весь історичний інтелектуальний досвід також у

Слові.

Мова — це весь об'єм нашої народної пам'яті. Людина протистойть Часові саме в Слові й бореться з безпам'ятством. А пам'ять — це життя. Бо забуття — це смерть. Пам'ять відбирає і відстоює всі цінності, без яких людина — ніщо. Хто зрікається рідної мови, той зрікається усієї духовної спадщини свого народу. Мова пам'ятає і зберігає таємниці. В ній прихований вищий зміст. Треба лише постійно думати над ним, і нам відкриється в словах їхня мудрість.

Книжка "Лесина пісня" незвична за жанром. Це — повість-казка. Тому затишно на її сторінках Казкам та Загадкам, Колядкам та Щедрівкам, Слову та Пісні.

Подібної книжки наша українська дитяча література ще не мала.

Цей твір написаний одним із провідних сучасних українських дитячих письменників Євгеном Білоусовим. Він — лауреат Державної премії України імені Лесі Українки. Його роботи мають численні нагороди всеукраїнських та міжнародних виставок і конкурсів.

Сподіваюсь, що "Лесина пісня" стане твоїм другом і порадником.

Успіхів тобі!

Павло Мовчан — письменник, лауреат Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка

Із давніх-давен мешкали собі на землі українській Вишиванки та Колядки, Казки та Загадки, Крашанки та Легенди, Щедрівки та всі ті, хто в серці народу живе. А за старших були в них Слово та Пісня.

Любили їх люди та приказували:

— Споконвіку ми разом. Будемо одне про одного дбати. У злагоді та любові житимемо.

І все б нічого, та прийшли царі з країв дальніх.

Один каже:

— Подобається мені тут.

І другий каже:

— І мені подобається.

А як таке сказали, то вирішили ці землі між собою поділити та порядки свої встановити.

Як дізналися про це Вишиванки та Колядки, Казки та Загадки, Крашанки та Легенди, Щедрівки та всі ті, хто в серці народу живе, такий галас учинили:

— Та хіба можна так? Не піддамося загарбникам.

Люди за зброю взялися, та куди там, сильне військо в царів.

А Слово з Піснею кажуть:

— Треба всім разом за землю рідну встати. Всі разом ми — сила. А поодинці нас

загарбники подолають.

А царі один одного підтримують:

— Збираймо армію многосильну. Всіх підкоримо та за нашими законами жити примусимо.

— А Слово та Пісню з цих країв виженемо. В нас і свої є. Небагато часу минуло. Кажуть люди дужі та горді:

— Женуть із нашої землі Слово та Пісню. Бережімо їх до часів кращих. Ховаймо від царів подалі.

Кажуть люди слабкі та боязливі:

— Розмовляти і по-московськи можна. А пісні і за кордоном непогані. Станьмо навколішки. Якось воно і буде.

Отаке-от настало життя в країні — Україні.

А тільки одного разу дізналася Пісня про таємницю таємну. До пори до часу нікому про це не говорила. А таємниця була така, що народиться в Україні людина розумна та сміливіша з найсміливіших. Найбільшим багатством на світі вона вважатиме Пісню та Слово. Товаришуватиме з Вишиванками та Колядками, Казками та Загадками, Крашанками та Легендами, Щедрівками та всіма тими, хто в серці народу живе. І буде то дівчинка.

Тільки не знали царі про цю таємницю таємну. Радіють та один перед одним вихваляються:

— Я вже всі школи українські позакривав. Кому з батьків не подобається, нехай дітей вдома тримають.

— А я всіх урядовців по-московськи говорити примусив. Кому не подобається, того з роботи вижену.

Аж от оселилося собі в краї Волинським подружжя молоде. І не в селі оселилося, і не в місті. А так, у містечку під назвою Звягель.

Це вже потім містечко виросте у місто. Й ім'я нове візьме — Новоград-Волинський.

Старовинна місцина — Звягельщина. Давній літопис за 1257 рік згадує назву Взвягль. Входив він тоді до складу Володимирського князівства.

Бував тут галицько-волинський князь Данило Романович. Господарювали тут литовські феодалі — князі Звягільські. Володів містом і князь Костянтин Острозький.

Щотижня відбувалися у Звягелі торги. Раз на рік вирували ярмарки.

1795 року Волинь приєднали до Росії. Центром губернії став Житомир. А Звягель зробили повітовим містом.

А яке місто старовинне без Легенд?!

Одна Легенда розказує:

— Мене вигадали люди добрі. Думаєте, чому Звягель зветься Звягелем? А ось чому. Розкинувся він на березі Случі. Колись була річка глибоководною та судноплавною. Пливають і вдень, і вночі кораблі. Та от лихо. В темряві нічний не бачать капітани скель крутих та виступів кам'яних. Гинуть кораблі. Гинуть люди.

Тоді вирішили поселенці місцеві:

— Натягнемо через річку канат. Повісимо на нього дзвони. Зупиниться корабель, як дзвони почує. А вранці попливе далі.

От канат натягнули. Першої ж ночі залунали біля поселення дзвони.

— Врятували наш корабель ваші дзвони, — каже капітан. — Дякуємо вам, люди!

На другий день інший капітан каже:

— Як звягнули вночі дзвони — сприйняли ми попередження про небезпеку. Дякуємо вам, люди добрі!

І назвали це місце Звягелем.

Друга Легенда слово бере:

— Тутешня земля багата на залізо. Славлять свій край чоловіки — ковалі. З ранку до ночі працюють у кузнях їхні молоти. І такий гучний передзвін стоїть, що прозвали поселення Звягелем.

— А я вам ось що розповім, — каже третя Легенда. — Кілька віків тому жив тут коваль на ймення Звягель. Ідуть до нього в кузню люди. А там такий дзвін стоїть.

Просять одні:

— Викуй нам, Звягелю, ножі гострі.

Просять інші люди:

— Викуй нам, Звягелю, лемеші до плугів.

Ще інші кажуть:

— Поважаємо ми коваля майстровитого. А назвемо поселення наше Звягелем!

Дізналося про це подружжя Косачів. Радіє собі:

— Он дивись наліво, Петре, — каже дружина, красуня темнокоса, — там болота й хащі лісові.

— Олю, а ти направо подивись. Які краєвиди з лісів та озер, — каже чоловік.

Чи хто знає, чи ні, а розмова ця відбулася у далекому 1868 році. Не дивися, що молоді Петро з Ольгою. На Волинь не розважатись, а працювати приїхали. Закінчив Петро Косач правничий факультет Київського університету. Кажуть йому:

— Ви — юрист. Тому призначаєтеся на службу у Звягель. Працюватимете головним мировим посередником. Залагоджуватимете конфлікти між поміщиками та селянами.

Отак став Петро Антонович урядовцем — головним з-поміж посередників кількох районів.

Нещодавно закінчила навчання у пансіоні для шляхетних дівчат Ольга Петрівна.

Знало молоде подружжя про біду, яка прийшла в Україну. Тому кажуть:

— Якщо кожний для Пісні та Слова справу маленьку зробить, усім користь буде.

Та заперечують їм лякливі:

— Ми — люди маленькі. Нічого не може одна людина. Царя не подолати.

А Петро Антонович не погоджується:

— Одна людина — не сила. А якщо об'єднатися, то і вийде міць.

— А якщо кожного дня справу маленьку робити, то за рік-два велике діло вийде, — додає Ольга Петрівна.

— Кожний може Україні прислужитися. Для початку почнемо мовою рідною

спілкуватися. Нехай знають, що не перевелися в землі нашій українці, — вирішили Косачі.

От народився у них хлопчик Михайлик. Півтора року минуло — народилася донечка. Сталося це 25 лютого 1871 року.

— Пташенятко наше, — радіють батьки, — як тебе назвати?

І сміються самі до себе:

— Вигадали ж таке — в немовляти ім'я питати.

Раптом голос ніжний долинув:

— А вона сама вирішить, ваша пташка. Ви тільки допоможіть.

Здогадалися батьки, що то Пісня їм пораду дає.

Нарізали ножицями квіточків паперових. За стіл сіли:

— Напишемо імена дівочі, які тільки знаємо.

Поклали ті квіточки на тарілку велику. Та до колиски підійшли:

— Ану, дитино, вибирай!

А немовля — пальчиками у тарілку. Зрадів Петро Антонович:

— Дивись, Олю, папірець у руці. Читай, що там.

— Лариса! — вигукнула щаслива мати.

— Наша пташка обрала собі ім'я крилате. Бо Лариса у перекладі з грецької означає "чайка", — зрадів батько.

— А хто в Лариси буде за хрещених батьків? — питає бабуса Лизавета Іванівна.

— От ви, мамо, і будете, — каже Ольга Петрівна.

— А батьком хрещеним нехай буде запрошений генерал,

— запропонував Петро Антонович.

Погоджуються жінки:

— Він — поважна людина, шляхетна.

— Добре підходить до поважної матері хрещеної.

Невдовзі Ларису охрестили.